

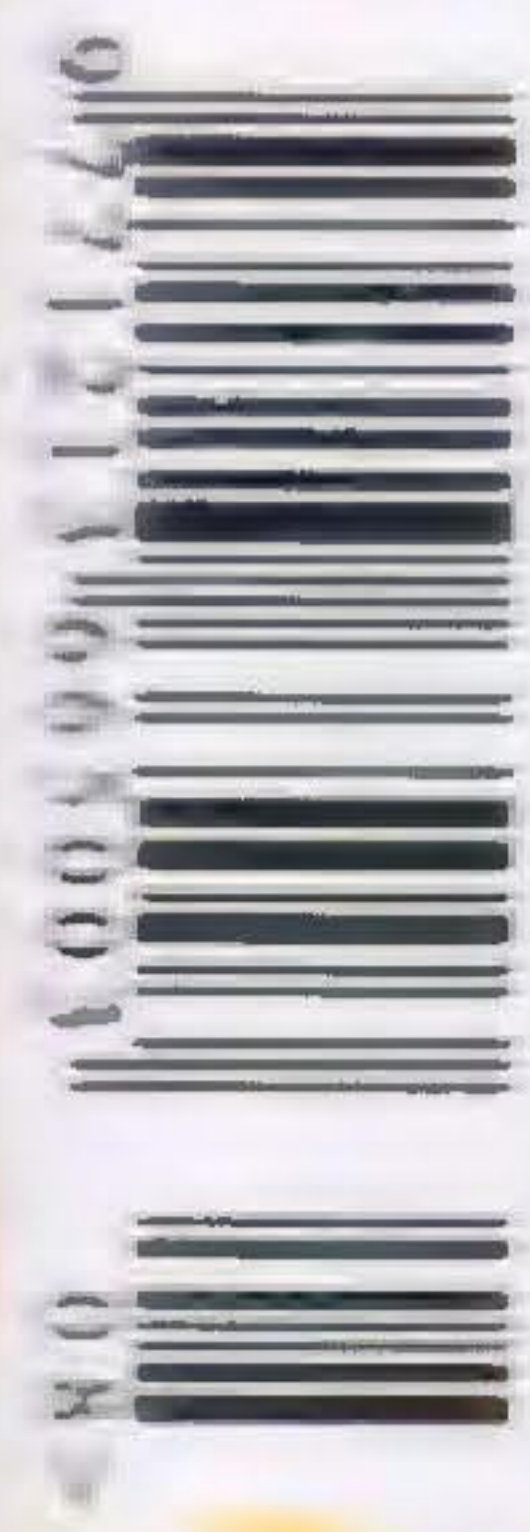
Sirius

společenský magazín

Peru
země
nádherná
a krutá

**Steve
Lichtag:**
Čelisti podle
skutečnosti

**Tajemství
dlouhých krků**

ISSN 1213-6654

08

Na světě
je jistě
nespočet
národů
a etnik,
ale jen
málokteré
z nich je
neprobádané.
Barmský kmen
Kayanů neboli
dlouhokrkých
není zcela
neznámou
skupinou.
Víme o nich
však opravdu
všechno?
Neexistuje
něco, co ještě
nikdy nikomu
neřekli?
Možná...

Tajemství dlouhých krků

Akhové

Říká se, že pocházejí z Tibetu. Dnes žijí v horách na území Thajska, Laosu, Myanmaru a Číny. Oblékají se do modrých či černých šatů a na hlavách nosí typické bohatě zdobené čepce, jejichž součástí je něco jako přední příčesek. Ve svém tradičním oděvu využívají k dekoraci stříbro, podobně jako Lisuové a Karenové. Slouží jako ozdoby našité na čelenkách, oděvu, i jako dekorativní přívěsky a náhrdelníky. Vše je vyrobeno z jemně tepaného stříbrného plechu. Součástí čepce jsou stovky bílých korálků, které visí v řadách kolem krku a přes prsa. K ozdobám čepce patří také malé a velké stříbrné koule a mince.

Hadi ve zdejších lesích nejsou neobvyklí.

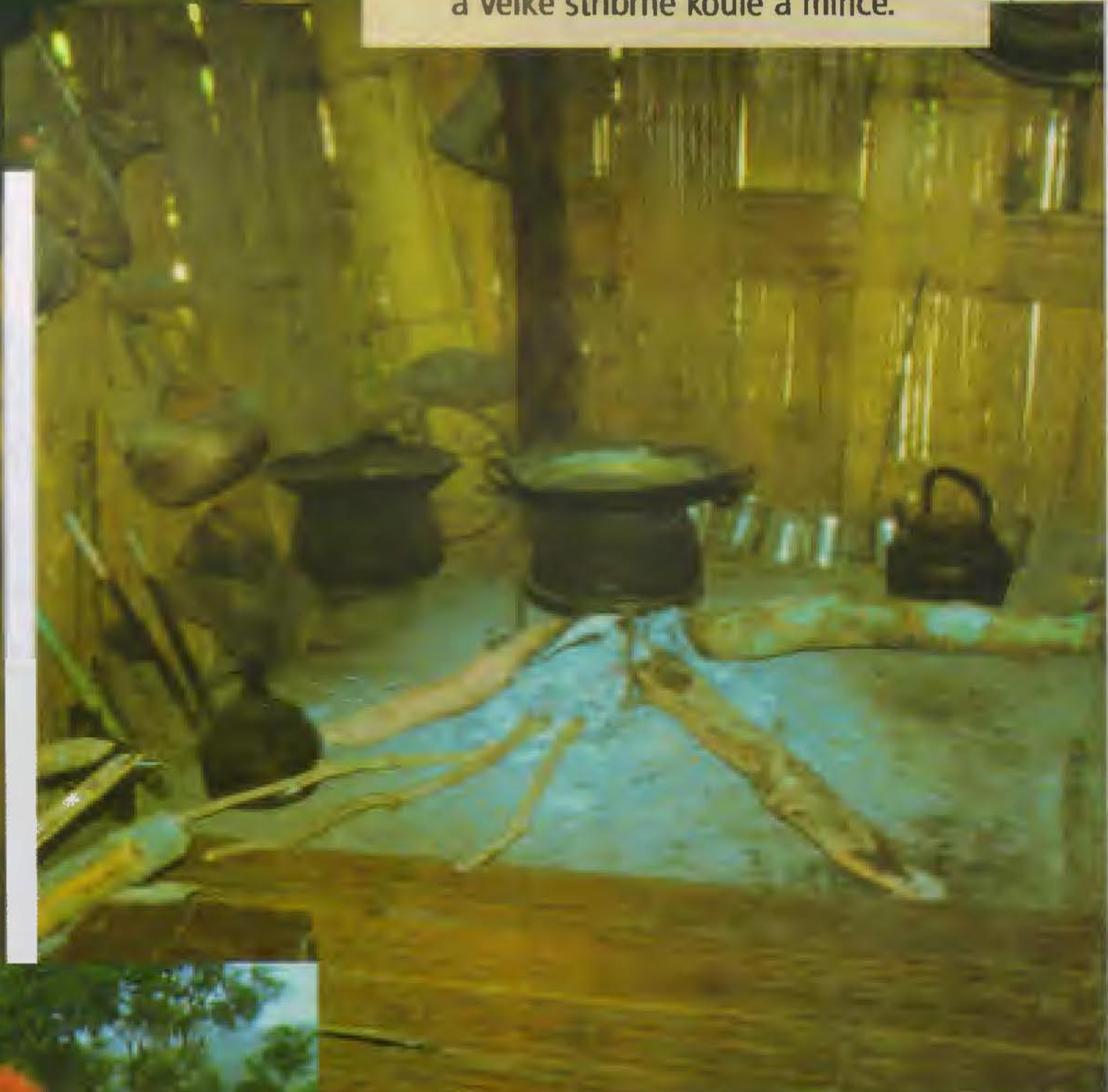
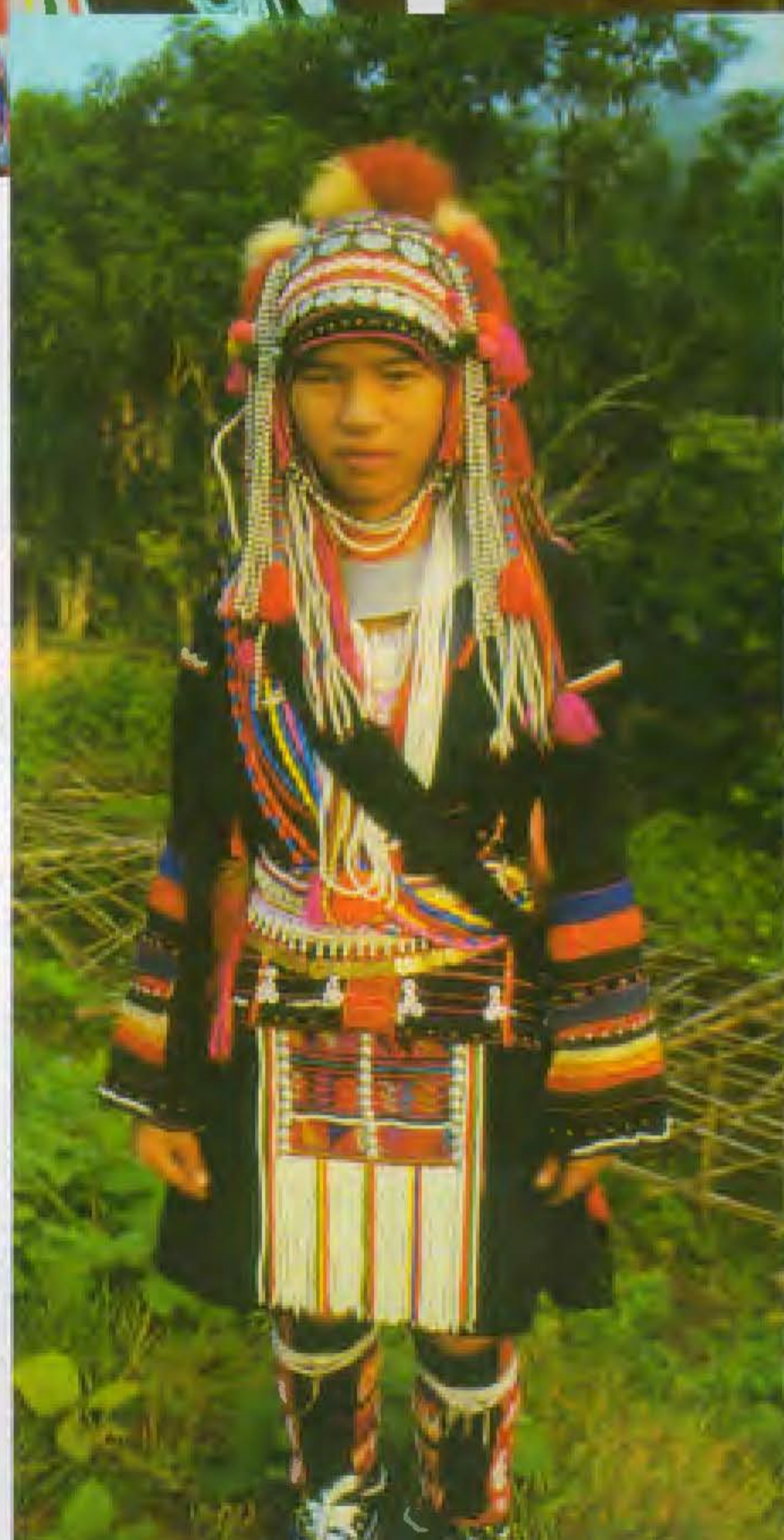
Už je to pátý den, co šlapu z kopce do kopce mezi poličky vysoké rýže. Toulám se sám vysočinou severního Thajska, tak jak to mám nejraději. Nemám žádný časový plán a dokonce ani o jídlo se nemusím starat, protože Akhové mi vždycky něco dají nebo prodají. Hlady by mě nenechali. Místy musím také pralesem, kde je půda mokrá a kluzká. Často narážím i na bambusové vodovody.

Pokaždé, když se dostanu někam vysoko, snažím se vyzorovat, zda se někde uprostřed pole nedají rozeznat hlavy nebo květy makovic. To mi poradili Akhové, kteří žijí dole u silnice. Prý se mám zdaleka vyhýbat místům, kde se pěstuje opium. Nemuselo by to tam být bezpečné.

Černé vlasy havrani

Rád se zastavuji v domech Akhů. Jsou to velice příjemní lidé, smíření s tím, že za nimi občas přijde skupina turistů. Pravdou ale je, že až tak daleko do hor se chce jen málokomu. Tím pádem jsem zde tak říkajíc bílou vránou, a to i přesto, že se nacházím v turisticky značně navštěvované oblasti. Akhové mě tak zřejmě i chápou a díky tomu jsou mnohem přátelštější a otevřenější. Chovají se ke mně spíš jako k příteli,

Slavnostní kroj dívky kmene Lisuů připomíná bohatě zdobené kroje z jižní Moravy.

Akhové žijí v primitivních domech a vaří dodnes na ohni.

Lisuové

Lisuové, stejně jako kmene Akhů a Lahů, pochází údajně z Tibetu. Dnes žijí jen na území Thajska a Číny. Jejich počet se odhaduje přibližně na třicet tisíc. Jsou to animisté.

Ženy se většinou oblékají do černé látky, zdobené velmi střídmě tenkými červenými a bílými proužky.

Mívají bohatě zdobené sukně a náplety na nohou od kotníků až skoro pod kolena. Na hlavách nosí čepce s korálky, stříbrnými mincemi a barevnými střípaci.

něž jako k obyčejnému návštěvníkovi. Jejich domy jsou festovní sroubené chalupy se sedlovými střechami, někdy bývají ve štítech zdobeny dřevorezbou. Na zdobení si Akhové hodně potrpí i v oblékání. Svě jednobarevné černé nebo jasně modré oděvy vhodně doplňují korálky a velkými stříbrnými ozdobami. Nejvíce jich nosí na čepici. Oči pozorovatele nejprve upoutají velké koule, připomínající obrovské rolničky, které jsou našity v několika řadách vedle sebe seshora dolů podél celého obličejce...

Je zvláštní, že i velmi staré ženy mají havranovitě černé vlasy, uprostřed vždy učesané na pěšinku a skoro celé

ohniště nepropálilo do podlahy. Nábytek byste u Akhů marně hledali, protože své věci skladují většinou zavěšené na zdech jediné místnosti. Jejich strava je poměrně chudá, přičemž převládající potravinou je rýže se zeleninou.

„DLOUHOKRCÍ“

Kmen Kayanů žije v Thajsku pouze na dvou místech. Jedno je asi na půl cesty mezi Chiang Mai a Mae Chan. Tam však byl tento kmen importován za účelem zvýšení turistického ruchu v oblasti. A tak jej hlídají

Kvůli náušnicím si ženy kmene Karenů musí zvětšit otvor v ušním lalůčku, podobně jako to dělají ženy některých afrických kmenů.

Kus látky poslouží jako kolébka pro dítě, podobně jako u jihoamerických indiánů. Nejlepší místo pro její zavěšení je na kryté verandě bambusového domu.

schované pod ozdobným čepcem, odkud vyčnívá jen malý, úhledně učený pramínek. Jednoho dne jsem to už nevydržel a zeptal jsem se stařenky, u které jsem obědval. Se smíchem sundala jeden starší čepce ze stěny a bylo po tajemství. Nešlo totiž o žádný záračný kosmetický výrobek, ale o skvělou parukářskou práci. Součástí čepce byl přičesek vlasů ještě z doby, kdy byla stařenka krásnou mladou dívkou. Důmyslné a romantické, nicméně stařenka mi prozradila, že dnes už se tyto čepce dělají také z černé vlny.

Akhové žijí v malých vesnicích, které si staví většinou na kopcích. Jejich domy jsou relativně čisté, uklizené, a nebývají dělené na místnosti, jak jsme zvyklí u nás. Jako kuchyně slouží jednoduché ohniště, které je na dřevěné podlaze domu chráněno jen malou „ohrádkou“, vysypanou pískem, aby se

„bodyguardi“ s vysílačkami. Bez zaplacení velkého poplatku je prakticky nemožné navštívit. Přestože k nim vede pohodlná pěšina, budou vám jejich strážci tvrdit, že si musíte pronajmout slona a jet na něm. Exotické, ale zbytečné. Nemám ve zvyku se podřizovat nesmyslným požadavkům, proto jsem si tu pěšinu našel a došel k nim pěšky. Nikomu to nedoporučuji. Poprask, který jsem tím způsobil, nestojí za to. Vysílačky se najednou zhavily o sto šest a nikdo nevěděl, co se mnou vlastně mají dělat. Ženy okamžitě dostaly nařízeno nevycházet, dokud nezaplátím. Než jsem to udělal, musely chuděry trčet doma. Nakonec jsem zaplatil jen proto, že se k vesnici blížili dva Angličané na slonech a nechtěl jsem jim pokazit jejich „originální“ zážitek z tradiční vesnice kmene „dlouhokrky“, jak se jim v Thajsku říká. Jakmile mě

muži zkasírovali, opět povolili ženám vyjít ven, a tak když Angličané dorazili, chovali se všichni naprosto přirozeně. Zcela jinak je to s vesnicemi Kayanů v okolí Mae Hong Song. Tam je několik poměrně velkých vesnic lidí, kteří mi říkali, že emigrovali z politických důvodů a kvůli pronásledování z Barmy do Thajska. Za vstup do vesnic se sice také platí, ale je to formou dotace. U vstupu do každé z nich visí plakát, na němž stojí napsáno, že tito lidé jsou zde v azylu a nemají šanci uživit se jinak, než právě z příspěvků turistů. Budiž. Tyto vesnice jsou navíc opravdové, „živé“, a pokud má člověk zájem, může u nich i několik dní zůstat, dozvědět se o životě Kayanů více. Například to, že prý pocházejí z Mongolska a došli až do Myanmaru, kde se prozatím usadili. Dozvíte se třeba i to, že mosazné kruhy na krk se nasazují již malým pětiletým holčičkám. Můžete pozorovat ženy, jak na primitivních bambusových stavech tkají látky na své oděvy.

Když jsem do několika z těchto vesnic zavítal, měl jsem z nich jen dobré pocity. Někde po mně dokonce nechtěli ani platit obvyklé „dobrovolné“

poplatky. V jedné vesnici jsem potkal Khuna Eadima, starostu. Právě Eadim uznal, že člověk, který jen projde, nebude v jeho vesnici nic a nikoho fotografovat, není povinen vesnici cokoli dávat. A byl to také on, kdo mi velmi podrobně popsal všechny odbočky a křížovatk, jež mě měly potkat na další cestě.

V Eadimově vesnici jsem strávil celé odpoledne. Všechny svoje věci jsem si nechal v domě Khuna a společně s ním jsem se vydal mezi jeho lidi. On sám mě prováděl, vysvětloval mi co a jak se dělá, jak se staví domy, od kolika let se dívkám dávají kolem krku mosazné kruhy, jak se tkají látky. Věnoval se mi jako člověk, který chce svému příteli ukázat místo, kde žije. Byl rád, že mě to zajímalo. Večer pak pro něj bylo samozřejmostí, že budu spát v jeho domě. Nemusel jsem ho o to ani žádat. Na druhé straně jsem věděl, že to nemohu ani odmítnout.

Brzy ráno, hned po snídani, jsem se vydal do další vesnice. Byl jsem vybaven plánkem, který jsem si večer za Khunovy asistence nakreslil a později cestou ještě opravoval. Před odchodem jsem ještě dostal trochu jídla na cestu a děti mě vyprovodily na okraj vesnice. Jen kousek za ní bylo svaté místo Kayanů.

Dlouhokrký kmen Shókhó

(Kayané nebo také Karenové)

Pocházejí pravděpodobně z jižního Mongolska, odkud putovali přes Čínu, Tibet a Írán až do Barmy (Myanmaru), kde se v provincii Kaya nakonec usadili. Souhrnně se nazývají Kayané a dělí se do čtyř základních skupin – Lathá, Kannan, Keřané a Shókhó. Jejich matkou je Dragon (drak) jménem Kakue Bube.

Proto někdy ženy nosí na hlavě vysoké ozdoby, jakési věžičky, které představují hlavu draka. Jejich otcem je prý velký pták Lanan Tuhúsí. Tak mi to vyprávěl Khun Eadim.

Ženy kmene Shókhó se oblékají do bílých košil, které mají u krku jemný výstřih do písmene V. Látku si na primitivních dřevěných stavech tkají samy.

Účes mívají vyčesaný do drdolu, v němž mají někdy zapíchnuté jehlice a zdobí jej ještě barevnými látkami. Jejich nejtypičtější ozdobou jsou mosazné spirály na krku. Nasazují se již malým holčičkám ve věku okolo pěti let. Ženy je během života nikdy nesundávají, jen si přidávají další. Váha těžkých kruhů dívkám tlačí na klíční kosti a v době vývoje a dospívání jim deformuje hrudník. Klíční kosti i žeberní klenba se bortí a stlačují dolů, což vytváří mylný dojem dlouhého krku. Kruhy se dají napínat a povolovat zvláštním prstencovým napínákem. Když jsou kruhy povoleny, je napínák vpředu.

Karenové

Jde prý o podskupinu kmene Kayanů. Oblékají se do červené, jemně bílou barvou proužkované látky a nosí masivní ozdoby z tepaného stříbra.

Na rozdíl od Shókhó nosí mosazné spirály na ruku a na nohu.

Do ušních lalůček si vkládají tlusté dřevěné špalíky nebo kovové náušnice, velké skoro jako obrovské prsteny.

Dál už jsem musel jít sám, nikdo se mi dokonce ani nenabízel jako průvodce. Mapka, kterou jsem si nakreslil podle

Khunova vyprávění, mi velice pomohla, přestože měla jednu obrovskou chybu – Khun Eadim ve svém vyprávění

Malá děvčátka mají z focení radost a připadají si při tom patřičně důležitě. Samozřejmě vše musí být pod dozorem jejich ostražitě mámy.

Když se ve vesnici něco děje, patří ženy k největším zvědavcům a v takové chvíli je jim pak jedno kdo je fotí, kolikrát a jak dlouho.

SLIB STARÉMU MUŽI

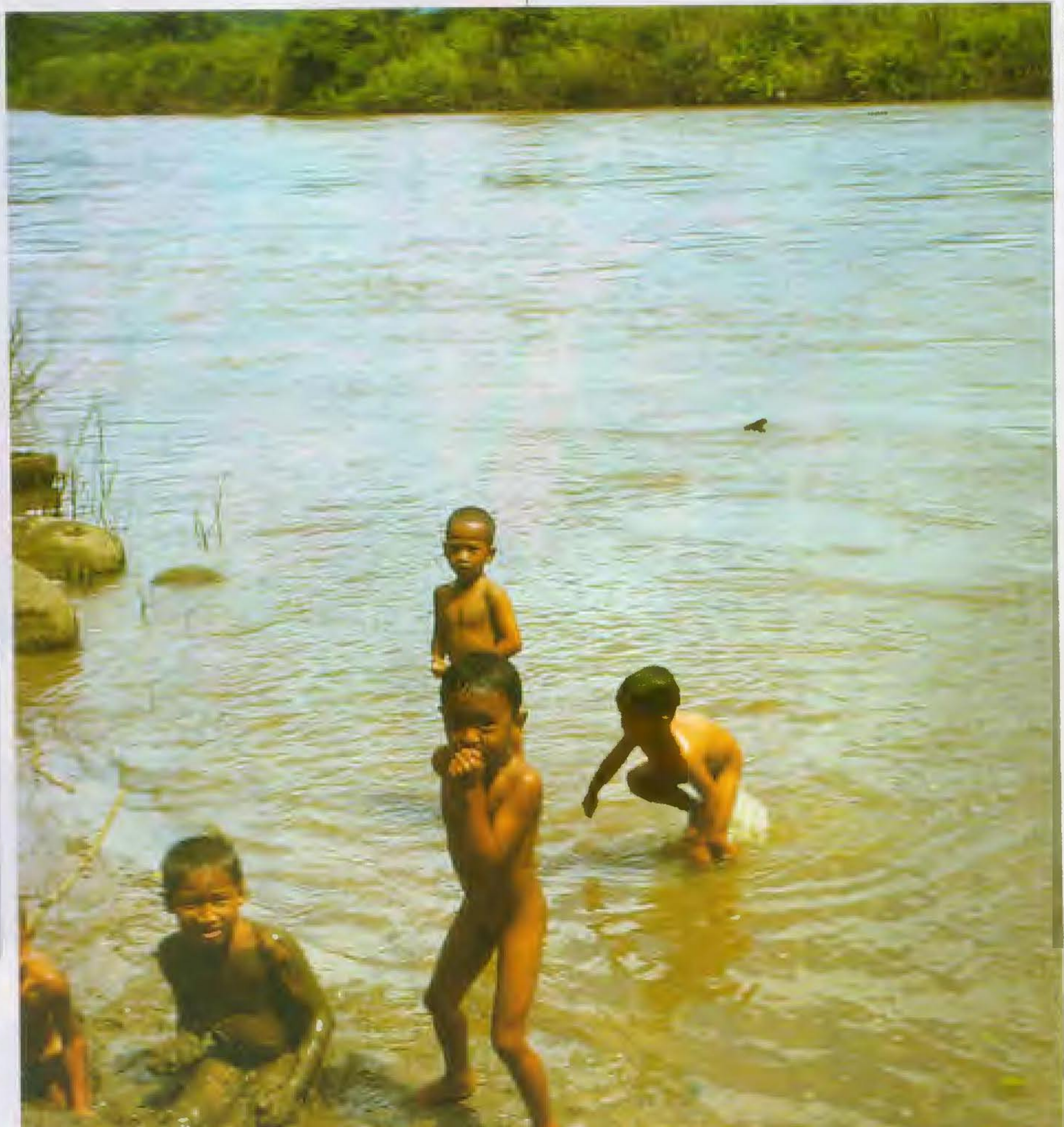
Vrátil jsem se tedy ke starému příteli Khunovi Eadimovi a společně jsme trávili odpoledne na verandě jeho domu. Seděli jsme na bambusové podlaze jen tak bosí a Khun se mnou chtěl stále hovořit. Jeho otázky se týkaly mého domova, mé práce, rodiny. Stále jsem měl ale pocit, jako by někam směřoval, jen jsem nevěděl kam. Odpovídal jsem tedy na otázky a čekal, co se z toho vyklube.

Asi po třech hodinách, kdy jsem se také já čím dál více vyptával na konkrétní věci ze života jeho národa, se Khun najednou prudce zvedl a odešel. Vypadalo to, jako by se urazil. Lekl jsem se, že jsem zašel možná příliš daleko a nechal se příliš unést zvědavostí. Že bych se zeptal na něco, co se v jejich společnosti považuje za neslušné? Nebo jde o nějaké tabu? Popudilo ho snad, že jsem nemohl něco pochopit anebo jsem se na něco neměl ptát? Na to, že se známe jen pár dní, jsem si troufal opravdu hodně. Když ono toho je tolik, co bych o nich chtěl vědět... Než jsem stačil vše domyslet, byl Khun zase zpátky. Stál přímo nade mnou a pod paží měl desky s nějakými papíry. Sedl si vedle mě a řekl: „Ty jsi novinář.“ „Ne, Khune, nejsem,“ odpověděl jsem

vůbec nerozlišoval pěšinu od koryta potoka. Když se někudy mělo nebo muselo projít, byla to pro něj pěšina a ne potok. Pod nohama mi čvachtá voda a bláto, boty mám skrz naskrz promočené. V korytě malého potoka jsou však občas vidět lidské stopy, a tak nemusím mít strach, že bych snad zvolil špatnou cestu.

Ve druhé vsi byli lidé natolik překvapeni, že jsem přišel sám a ještě k tomu přes les, že si dokonce zapomněli říci o poplatek. Nepřijel jsem na člunu jako všichni ostatní turisté, a to bylo pro ně nepochopitelné. Mohl jsem fotografovat koupající se děti, „dlouhokrké“ ženy, jejich domy, běžné práce. Prostě jsem si mohl dělat téměř cokoli, co mě napadlo. Protože jsem nepřišel po řece, ale přišel pěšky, okamžitě mě zařadili do nějaké jiné kategorie, možná do kolonky „host“. Šlo spíš ale o malou vesničku, a proto jsem se hned druhý den vydal zpátky do první vesnice.

Oblíbenou zábavou dětí u řek jsou hry v hlubokém a mazlavém bahně spojené s koupáním v řece, po které k nim obvykle připlouvají turisté.

mu popravdě. „Ale jsi, nemusíš se bát, mě to můžeš říct, já to nikomu neprozradím,“ odvětil na to Khun a pokračoval. „Poznal jsem to podle toho, jak se ptáš a jak tě všechno zajímá. To dělají jen novináři. Už tady dva byli, ale ti nebyli jako ty. Přišli a hned se začali vyptávat. Chtěli jen vědět a vůbec nechtěli poslouchat. Moc jsem jim toho neřekl, nelíbili se mi a neměl jsem je rád. Oddechl jsem si, když zase asi po hodině odjeli. Ale ty jsi jiný. Trvalo mi dlouho, než jsem poznal, že jsi také novinář, ale tebe mám rád, tobě řeknu všechno, ty jsi můj přítel.“ Ještě jsem se ani nevzpamatoval z Khunova předlouhého monologu, když se ke mně naklonil a důvěrně zašeptal. „Podívej,“ a ukázal mi, co dosud držel pod paží. Na zem přede mnou opatrně a pečlivě rozložil staré desky se spoustou zažloutlých popsáných papírů. „To je kniha o mém národu,“ řekl a vážně se na mne zahleděl.

Už nemělo smysl vysvětlovat, že opravdu nejsem novinářem. Pro Khuna jsem jím byl, protože on to tak chtěl. Odešel a přinesl ještě několik starých zažloutlých fotografií, ještě od Tam, které je za hranicí Barmy, odkud

utekli před pronásledováním.

Khun ukázal na rukopis jeho knihy a na fotografie. Zadíval se mi upřeně do očí a řekl: „Vezmi si tu knihu a nechej ji u vás přeložit do angličtiny. Vezmi si i moje staré fotografie. Ty jsi dobrý člověk, tobě to mohu dát.“ Vytřeštil jsem na něj oči a zoufale se zeptal: „Kde mám sehnat někoho, kdo to přeloží z thajštiny?“ Khun se na mě radostně podíval a šťastně řekl: „To není v thajštině, ale v barmštině,“ čímž evidentně považoval celý jazykový problém za vyřešený. Měl jsem přece obavu z thajštiny, o barmštině nikdo neřekl ani slovo. Přinesl rohož, přikrývku a beze slova odešel spát. Osaměl jsem na verandě a se smíšenými pocity jsem hleděl do knihy, jejíž jazyk ani písmo jsem neznal, prohlížel si

zažloutlé fotografie z míst, kam se již dlouhá léta prakticky nedá dostat. Provincie Kaya v Myanmaru patří totiž k turisticky uzavřeným oblastem, stejně jako velká část barmského pohraničí. Díval jsem se do knihy, kterou tento starý muž tvořil možná celý život a teď byl ochoten ji dát naprosto neznámému člověku. Přemýšlel jsem nad tím, jak moc musel chtít, aby se o jeho národu lidé dozvěděli. Jak jen mu tu knihu zítra vrátím? Vzít jsem si ji přeci nemohl. Co kdybych nenašel nikoho, kdo by dokázal přeložit barmské texty. Nedokázal bych si vzít na svědomí, aby mojí vinou přišla jeho práce vniveč.

Nakonec jsem z toho vybruslil velmi diplomatickým způsobem. Shodli jsme se totiž na tom, že by bylo potřeba knihu ještě trochu doplnit. Slíbil jsem mu ale,

O malé děti se stará většinou starší sestra. Holčičky nosí náhrdelníky již od pěti let.

Ozdoby ženy kmene Kayanů nejen mrzačí, ale jsou také velice nepohodlné. Ženy prakticky nemohou ohýbat krk.

že mu pošlu mapu Myanmaru, aby do ní mohl přesně zakreslit vesnice tak, jak si je pamatoval. A co jsem slíbil, to jsem také splnil. Zda mu mapa došla, nevím. Od té doby jsem se s Khunem už nesetkal. Navrhl jsem mu však mimo jiné, že zatím, než dokončí svou knihu, mohu jeho příběh napsat a zveřejnit. Třeba se najde někdo, kdo by byl ochoten v překladu jeho knihy pomoci. Khun souhlasil a já jsem měl tentokrát povoleno, nebo spíš nařízeno, vše vyfotografovat, zaznamenat takové, jaké to v jeho vesnici opravdu je. Touto reportáží tedy plním svůj slib daný jednomu starému muži kdesi daleko na východ od naší země.

Text a foto: PETR JAHODA

Nekroutte hlavou, spojení s námi najdete i v Thajsku.

Ať jste kdekoliv, pořád je s vámi T-Mobile Roaming. A vy si tak můžete stále užívat výhod, které vám přináší první světový operátor v ČR.

T-Mobile